

[itobiad], 2019, 8 (4): 2367/2393

Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Gerede Doğumlu Devlet Memurları

Officers Born in Gerede According To Sicill-i Ahvâl Registers

Tahir BİLİRLİ

Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

Dr., Karabuk University, Faculty of Literature, Department of History

tahirbilirli@karabuk.edu.tr.

Orcid ID: 0000-0001-5275-4654

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type	: Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received	: 22.06.2019
Kabul Tarihi / Accepted	: 29.09.2019
Yayın Tarihi / Published	: 25.10.2019
Yayın Sezonu	: Ekim-Kasım-Aralık
Pub Date Season	: October-November-December

Atıf/Cite as: BİLİRLİ, T. (2019). Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Gerede Doğumlu Devlet Memurları. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 8 (4), 2367-2393. Retrieved from <http://www.itobiad.com/tr/issue/49747/581354>

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. <http://www.itobiad.com/>

Copyright © Published by Mustafa YİĞİTOĞLU Since 2012 - Karabuk University, Faculty of Theology, Karabuk, 78050 Turkey. All rights reserved.

Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Gerede Doğumlu Devlet Memurları

Öz

Sicill-i Ahvâl Defterleri Osmanlı Devleti'nin bürokrasi çalışmalarında önemli bir yer tutmaktadır. 1879 yılında II. Abdülhamid döneminde kurulan Sicill-i Ahvâl Komisyonu tarafından oluşturulan bu defterler memurların eğitim ve çalışma yaşamları hakkında bilgiler vermektedir. Memurların aldıkları maaşlar ve maaşlarındaki zamlar ve kesintiler devletin mali durumunu göstermesi açısından önemlidir. Aldıkları eğitim, okudukları okullar, bildikleri lisanlar ve okudukları dersler de devletin eğitim durumu hakkında bilgiler vermektedir. Bu çalışmada Gerede doğumlu 28 memur ile babası Geredeli olan 9 memur olarak toplam 37 memur ele alınmıştır. Memurların doğum tarihleri, baba isimleri ve meslekleri, işe başlama yaşları, okudukları okullar, aldıkları eğitimler, bildikleri lisanlar, hangi görevlerde buldukları, görev yaptıkları yerler, terfi ve rütbeleri, ne kadar maaş aldıkları, memuriyetleri süresince herhangi bir disiplin suçu işleyip işlemedikleri ve buna bağlı olarak ceza alıp almadıkları hakkında bilgiler verilecektir. Bu memurlar üzerinden özelde Gerede tarihine katkı sağlanacak, genel de ise Osmanlı idari yapısı, kısmen de eğitim ve ekonomik yapısı hakkında bir değerlendirme yapılabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Gerede, Sicill-i Ahvâl Defterleri, memur, Osmanlı Devleti, Tayin.

Officers Born in Gerede According To Sicill-i Ahvâl Registers

Abstract

The Sicill-i Ahvâl Books have an important place in the bureaucracy studies of the Ottoman Empire in the recent period. These books, created by the Sicill-i Ahvâl Commission, established in 1879 during the reign of II. Abdulhamid, give information about the education and working lives of officers at different levels of the state. Officers' salaries, increases and cuts in salaries are important in terms of showing the state's financial situation. The education they receive, the schools they read, the languages they know and the courses they teach give information about the state of education. In this study, 28 civil servants who were born in Gerede and 9 officers whose father was Geredeli, totally 37 officers were studied. These officers will contribute to the history of Gerede in particular, and in general, an assessment will be made on the Ottoman administrative structure and partly on the educational and economic structure.

Keywords: Gerede, Sicill-i Ahvâl Books, Officer, Ottoman Empire, Assignment

Giriş

Osmanlı Devleti, küçük bir uç beyliği olarak başladığı tarihi serüvenine zamanla büyüyerek üç kıtada hüküm süren ve içerisinde birçok dili, dini ve ırkı barındıran büyük bir imparatorluğa dönüşmüştür. Bu dönüşüm sırasında devletin teşkilat yapısı da birçok değişime uğramıştır. 17. yüzyıldan itibaren başlayan askeri yenilgilerle birlikte Avrupa'nın üstünlüğü kabul edilmeye başlanmış ve bu doğrultuda devlet teşkilatında birtakım düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. Askeri alanda başlayan reformlar ve bu reformların maliyetleri gelirlerin daha çok arttırılması gerekliliğini ortaya koymuş, bu durum da merkezi idarenin güçlendirilmesini ve böylece kalemiye ve mülkiyede devasa bir büyümeyi beraberinde getirmiştir. (Findley 2011:22) Yapılan düzenlemelerin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik olarak en geniş Tanzimat dönemi ve sonrasında gerçekleştirilmiştir. Bu değişimlerden birisi de devletin yönetim mekanizması olan devlet dairelerinin ihtiyacı olan memurların yetiştirilmesi hususudur.

Osmanlı Devleti Tanzimat öncesinde ihtiyacı olan memurları usta çırak usulü ile temin etmekteydi. Her daire memur yetiştiren birer mekteptir. Memur adayları 12 yaşından itibaren kalemlere girip, buldukları kalemlerde kitâbet, inşâ ve yazı çeşitlerini öğrenirlerdi. Aynı zamanda camilerdeki derslere de devam ederlerdi. Memurlar ilk memuriyete girdiklerinde 3-5 sene maaş almazlar, daha sonra 1 kuruş ile 10 kuruş arasında değişen bir maaşla *mülazim* olurlardı. Ancak memurların üst kademelere yükselmeleri çok uzun zaman aldığından birçok memur, bunu göze alamayıp memuriyetten ayrılmak zorunda kalırdı. Bunun yanında terfilerde adam kayırma ve iltimas gibi yollara sık sık başvurulması ehliyetsiz ve liyakatsiz kişilerin üst kademelere yükselmesine neden olurdu. Bu durum da alt kademedeki memurlar arasında hoşnutsuzluk meydana getirirdi. Ayrıca ehliyetsiz memurlara iş yaptırmak zor olduğundan bürokratik işlerin çoğalmasına da neden oluyordu. Adaletsiz bir durum olan bu durumu çözmek adına 1838 yılında memurların görevde yükselmelerinde imtihan esası getirildi (Akyıldız 1993: 52-54). Güzel yazı ve verilen konuyu kitâbet kurallarına göre yazabilmesi kuralı ile adaletsizliklerin önüne geçilmek istenmiş ancak bunda da başarılı olunamamıştır. Memurların yüksek dereceli devlet adamlarının himayesine girmesi, hamileri ile yükselip yine onlarla düşmesi devletin en büyük problemlerinden birisiydi.

Memurların yetiştirilmesine yönelik ilk gerçek okullar 1838-1839 yıllarında kurulmuş olan Mekteb-i Ma'arif-i Adliye ve Mekteb-i Ulûm-ı Edebiye'dir (Findley 2011:142). Modern bir eğitim merkezleri olarak planlanan bu okullar (Findley 2014:184) Bâbiâli ve Bâb-ı Maliye'nin ihtiyacı olan memurları yetiştirecekti ve memurlar öncelikle bu okul mezunlarından alınacaktı. Her iki mektepte de eğitim süresi üç yıl olarak belirlenmişti. Daha sonra rüştiye ve darülmâ'arif mektepleri kurulması ile buralardan mezun olan öğrenciler de kalemlere alınmaya başlandı. (Akyıldız 1993:56-57). Bu

okullar dışında kendisini yetiştirerek memurluk talebinde bulunanlar da imtihan edilerek memuriyete alınmaya başlandı. Ancak aksaklıklar ve haksız uygulamalar neticesinde memur alımları istenilen düzeyde olmadı.

Devlet memuriyetinde rüştiye mekteplerinden mezun olanlar ile kendisini dışarıdan yetiştirerek sınava girip başarılı olan kişilerinin istihdam edilmesine rağmen, iltimas ve adam kayırma sonucu mezun olmadan ve imtihan olmadan memuriyete alımların olması, mekteplerde okuyan öğrencilerin aynı yolu deneyerek kısa yoldan memur olma yollarını aramalarına neden oluyordu. Bu da kurulu düzeni bozuyordu. (Akyıldız 1993:240-241) Rüştiyenin üstünde lise düzeyindeki kurumlara hazırlayıcı devlet okulları anlamında idadilerin kuruluşu ancak 1873'te İstanbul'da başladı 1880 sonrasında taşraya yayıldı (Findley 2011:162).

Memurların seçimi ve tayini hakkında sorunların çözümü için ve merkezden yönetilebilmesi adına atılan adımlardan biri de bazı ihtisas komisyonlarının oluşturulmasıdır. Bunlardan biri de Memurin-i İntihab Komisyonu'dur. Bu komisyon II. Abdülhamid döneminde yapılan birtakım düzenlemeler ile memur atamalarında kontrolü sağlayacak mekanizmanın bir parçası olmuştur (Çetin 2017:93). Osmanlı bürokrasinde çalışan bütün memurların biyografilerinin ve kariyerlerinin kaydedildiği kayıtların tutulduğu ilk çalışma 5 Şubat 1879 tarihinde Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun¹ kuruluşu ile olmuştur (Çetin 2005:89). Bu komisyonun 1896 yılında lağvedilmesi ile yerine kurulan Me'mûrîn-i Mülkiyye Komisyonu'nun faaliyetleri sonucu 1879-1909 yılları arasında devlet hizmetinde bulunmuş memurların sicil kayıtlarını ihtiva etmektedir (Sarıyıldız 2009:134). Siciller Osmanlı Arşivi'nde Sicill-i Ahvâl Defterleri sıralı bir şekilde toplam 201 defterden oluşmaktadır. Bu defterlerdeki memur sayısı ise 51.652'dir (Arşiv Rehberi 2010:237).

Sicill-i Ahvâl Defterlerine kaydedilen özet biyografiler, memurların devlet hizmetine ilk girdikleri zaman vermek zorunda oldukları "tercüme-i hâl varakası" denilen matbu bir belge ile tercüme-i hâl varakasına eklenmesi zorunlu bazı resmi evraklar esas alınarak hazırlanırdı. Hâl varakasında memurun doğum tarihi, baba adı, eğitim durumu, görevleri, eserleri, rütbe ve madalyaları, kazandığı mükafatlar, aldığı cezalarla ilgili cevaplandırılması gereken sorular sorulurdu. Verilen bilgiler resmî belgelerle karşılaştırılarak doğrulanırdı (Sarıyıldız 2004:128). Memurlar tercüme-i hâl varakalarını "evrâk-ı müsbite" denilen tezkere-i Osmânî, mensup olduğu silsileyi gösterir vesikalar, şehadetnâme, icâzetnâme,

¹ Sicill-i Ahvâl Komisyonu hakkında çıkarılan nizamnameler hakkında detaylı bilgi için bakınız: Talip Mert "Sicill-i Ahval Defterleri ve Buna Dair Yayınlanan Nizamnameler I", *Arşiv Araştırmaları Dergisi*, S. 2. İstanbul 2000, s.97-111; Talip Mert "Sicill-i Ahval Defterleri ve Buna Dair Yayınlanan Nizamnameler II Osmanlı Devleti Sicill-i Ahvâl Dairesiyle Şubelerine Ait Yönetmelik", *Arşiv Araştırmaları Dergisi*, S. 3. İstanbul 2001, s. 41-52.

tasdiknâme, ruhsatnâme, imtiyaz ve ihtar ferman ve beratları, tayin ve işe başlama, işten ayrılma, maaş kesim tarihleri, maaş miktarları, hüküm giyip giymedikleri ile resmi evrakları ile rütbe, nişan gibi belgeleri teslim edeceklerdi (Sarıyıldız 2009:135).

Araştırmamızda Gerede doğumlu memurlar inceleme konusu edilmiştir. Gerede doğumlu olarak Sicill-i Ahvâl Defterlerinde 27 kayıt çıkmıştır. Bartın Kazası Bidayet Mahkemesi Başkatibi Mehmet Nuri Efendi'nin oğlu Mehmet Sadık Efendi Gerede doğumlu iken arşiv kayıtlarına Bartın doğumlu olarak yanlış bir şekilde kaydedilmiştir. (Çetin 2017:96) Böylece Gerede doğumlu memurların sayısı 28 olmuştur. Bunların yanında 9 adet de Gerede dışında doğmuş ancak Geredeli bir babanın oğlu olarak kaydedilmiş ve Geredeli olarak kabul ettiğimiz memurlar da çalışmanın sonunda ayrıca değerlendirilmiştir.

Gerede doğumlu olan 28 memur şu şekildedir: 1. Hasan Fikri Efendi (DH. SAİDd. 13/80); 2. Mehmet Salih Efendi (DH. SAİDd. 3/658); 3. Ali Efendi (DH. SAİDd. 3/329); 4. Mehmet Eşref Efendi (DH. SAİDd. 36/202); 5. Mehmet Emin Efendi (DH. SAİDd. 126/111); 6. Mustafa Cemal Efendi (DH. SAİDd. 148/32); 7. Mehmet Emin Efendi (DH. SAİDd. 60/51); 8. Mehmet Şemseddin Efendi (DH. SAİDd. 61/30); 9. Ahmet Efendi (DH. SAİDd. 12/93); 10. Ahmet Eşref Efendi (DH. SAİDd. 48/07); 11. Osman Nuri Efendi (DH. SAİDd. 115/185); 12. Yakup Celaleddin Efendi (DH. SAİDd. 125/191); 13. İbrahim Ethem Efendi (DH. SAİDd. 148/214); 14. Ali Kemal Efendi (DH. SAİDd. 95/74); 15. Mehmet Emin Efendi (DH. SAİDd. 70/120); 16. Mehmet Sadık Efendi (DH. SAİDd. 177/80435); 17. Abdullah Nafiz Efendi (DH. SAİDd. 125/08); 18. Halil Cemaleddin Efendi (DH. SAİDd. 133/233); 19. Mehmet Kemal Efendi (DH. SAİDd. 82/95); 20. Abdullah Efendi (DH. SAİDd. 115/12); 21. Ahmet Selahattin Efendi (DH. SAİDd. 91/23); 22. Eyüp Efendi (DH. SAİDd. 177/231); 23. Ahmet Necati Efendi (DH. SAİDd. 138/03;143/479); 24. Mehmet Şemsi Efendi (DH. SAİDd. 149/180); 25. Ahmet Raif Efendi (DH. SAİDd. 185/228); 26. Mehmet Salahattin Efendi (DH. SAİDd. 158/128); 27. Hidayet Vasfi Efendi (DH. SAİDd. 157/186); 28. Hafız İbrahim Efendi (DH. SAİDd. 182/109).

Gerede Kazası Mahkeme-i Şeriyeye kâtibi Mehmet Vasfi Efendi'nin oğlu Ahmet Necati Efendi hakkında da iki kayıt bulunmaktadır. Bu kayıtlar DH. SAİDd. 138/3 ve 143/479 koduyla kayıtlıdır.

1. Gerede Doğumlu Memurların Toplumsal Statüleri

Memurun kendisinin veya babasının ünvanı ve mesleği hakkında bilgi vermektedir. Şecere çalışmaları açısından sülale isimleri de önemlidir.

Tablo 1: Memurların doğum tarihi, baba isimleri ve baba meslekleri

Sıra No	Memurun Adı	Doğum Tarihi Hicri/Miladi	Baba Adı	Baba Mesleği
1	Hasan Fikri Efendi	21 Cemaziyelevvel	Hasan Ağa	Tüccar

		1242/ 21 Aralık 1826		
2	Mehmet Salih Efendi	Cemaziyelevvel 1260 / 1844 Mayıs-Haziran	Mahzarzâde Ali Ağa	Bezzaz esnafı
3	Ali Efendi	1261/ 1845	Abacıoğlu Mehmet Emin Ağa	-
4	Mehmet Eşref Efendi	23 Rebiulevvel 1272/ 3 Aralık 1855	Tellizade Hacı Mehmet Ali Ağa	-
5	Mehmet Emin Efendi	1276 / 1860	Kadıoğlu Süleyman	-
6	Mustafa Cemal Efendi	1277 / 1861	Yusuf Efendi	-
7	Mehmet Emin Efendi	1279 / 1862	Silahdarzâde, Gerede hândânından Hacı Mehmet Emin Efendi	Timarlı Sipahi
8	Mehmet Şemseddin Efendi	Selh Recep 1280 / 10 Ocak 1864	Halil Efendi	İzmid Tersanesi Cerrahı Sağ Kol Ağası
9	Ahmet Efendi	1280 /1863	Ahmet Ağa	Kaptan
10	Ahmet Eşref Efendi	25 Rebiulahir 1284 / 26 Ağustos 1867	Mustafa Efendi	-
11	Osman Nuri Efendi	1284 / 1867	Ahmet Ağa	-
12	Yakup Celaeddin Efendi	1287 / 1870	Mustafa Efendi	-
13	İbrahim Ethem Efendi	1287 / 1870	Mehmet Halit Efendi	Orman ve Maadin Nezaretı Kolcusu
14	Ali Kemal Efendi	1287 / 1870	Ramazan Ağa	Kadın Efendi'nin Aşçıbaşı
15	Mehmet Emin Efendi	1288 / 1871	Salih Ağa	-
16	Mehmet Sadık Efendi	1290 /	Nuri Efendi	Bartın Kazası Bidayet Mahkemesi Başkatibi
17	Abdullah Nafiz Efendi	1291 / 1874	Mustafa Ağa	-

Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Gerede Doğumlu Devlet Memurları

18	Halil Cemaleddin Efendi	1292 / 1875	Emrullah Efendi	İnebolu müfettişi
19	Mehmet Kemal Efendi	1292/ 1875	Cebbazzade sülalesinden Ahmet Cemal Efendi	Postahane Emanet-i Mevrûde Kısım-ı Evvel Dairesi Başkâtibi
20	Abdullah Efendi	1293 / 1876	Tebrikzade Hüseyin Efendi	-
21	Ahmet Selahattin Efendi	1296 / 1879	Rıfat Bey	Gerede kaymakamı
22	Eyüp Efendi	1296 / 1879	Hacı İbrahim Efendi	Yâverân-ı Şâhânedan ve Tüfengi Bölüğü Yüzbaşlarından
23	Ahmet Necati Efendi	1297 / 1880	Vasfi Efendi	Gerede kazası Mahkeme-i Şeriye katibi
24	Mehmet Şemsi Efendi	1298 / 1881	Ali Mazhar Efendi	Telgraf ve Posta merkezi memurlarından
25	Ahmet Raif Efendi	1300 / 1883	Mehmet Habib Efendi	Gerede Rüştüye Mektebi Muallim-i Evveli
26	Mehmet Salahattin Efendi	1302 / 1885	Ahmed Tevfik Bey	-
27	Hidayet Vasfi Efendi	1303 / 1886	Hafız Ömer Fevzi Efendi	-
28	Hafız İbrahim Efendi	1308 / 1891	Murat oğlu Muhsin Ağa	Rençber

Geredeli memurların baba isimlerinin sonunda yer alan lakaplara göre 10 ağa, 16 efendi, 2 bey lakapları kullanılırken Mehmet Emin Efendi'nin babası Kadı oğlu Süleyman'da herhangi bir lakap kullanılmamıştır. Baba mesleklerine bakıldığında 12 memurun baba mesleği belirtilmemiştir. Meslekleri belirtilenler ise; Tüccar, Bezzaz, Tımarlı sipahi, İzmid Tersanesi Cerrahı Sağ Kol Ağası, Kaptan, Orman ve Maadin Nezâreti kolcusu, Aşçıbaşı, Bartın Kazası Bidayet Mahkemesi Başkâtibi, İnebolu müfettişi, Postahane Emanet-i Mevrûde Kısım-ı Evvel Dairesi başkâtibi, Gerede kaymakamı, Yâverân-ı Şâhânedan ve Tüfengi Bölüğü yüzbaşısı, Gerede kazası Mahkeme-i Şeriye kâtibi, Telgraf ve Posta merkezi memuru, Gerede Rüştüye Mektebi muallim-i evveli, rençberdir.

Lakaplara göre değerlendirildiğinde ise Ağa lakaplı olanlardan 5 ağanın mesleği belirtilmemiş, diğer 5 ağanın mesleği; tüccar, bezzaz, kaptan, aşçıbaşı ve rençber şeklindedir. 16 Efendi'den 5'inin mesleğine yer verilmez

iken, 11 efendinin meslekleri ise; Tımarlı sipahi, İzmir Tersanesi Cerrahı Sağ Kol Ağası, Orman ve Maadin Nezâreti kolcusu, Bartın Kazası Bidayet Mahkemesi Başkatibi, İnebolu müfettişi, Postahane Emanet-i Mevrûde Kısım-ı Evvel Dairesi başkâtibi, Yâverân-ı Şâhânedan ve Tüfengi Bölüğü yüzbaşısı, Gerede Mahkeme-i Şeriye kâtibi, Telgraf ve Posta merkezi memuru, Gerede Rüştîye Mektebi muallim-i evveli şeklindedir. Geriye kalan 2 Bey'den Mehmet Selahattin Efendi'nin babası Ahmet Tefik Bey'in mesleği belirtilmez iken Ahmet Selahattin Efendi'nin babası Rifat Bey'in mesleği kaymakamlıktır.

Memur babalarının bazılarında sülaleleri ile bilgiler verilmiştir. Bu sülaleler ise; Mahzarzâde, Tellizâde, Gerede handanından Silahdarzâde, Cebbazzâde ve Tebrizzâde'dir. Bunların yanında Abacıoğlu, Kadioğlu ve Muratoğlu gibi lakaplar verilenler de vardır. Hacı gibi dini sıfatın da iki memurun babası tarafından kullanıldığı görülmektedir. Yine memurların babalarının kayıt işlemlerinin yapıldığı sırada yaşayıp yaşamadıkları ile ilgili bilgi de elde edilebilmektedir. *Mütevessa* ifadesi ile yaşamayanların durumu belirtilmiştir.

Memurların isimleri değerlendirildiğinde, Ali Efendi, Ahmet Efendi, Eyüp Efendi ve Hafız İbrahim dışındaki 24 memurun ismi çift isimlerdir. En çok 10 adetle Mehmet ismi kullanılırken onu 5 adetle Ahmet izlemiştir. Ali, Abdullah ve İbrahim isimleri ikişer kez kullanılırken; Hasan, Mustafa, Osman, Yakup, Halil, Eyüp ve Hidayet isimleri de birer kez kullanılmıştır. Murat oğlu Muhsin Ağa'nın oğlu İbrahim Kuran-ı Kerim'i ezberlediği için Hafız unvanı almıştır.

Memurların doğum tarihleri verilirken 4 memurun doğum tarihi gün, ay ve yıl olarak tam verilirken bir memurunda ay ve yıl verilmiş, diğer memurların ise sadece doğdukları yılı verilmiştir. Sadece doğum yılı verilen memurların doğum yılları miladiye çevrilirken 1 Recep tarihi esas alınarak çevrilmiş ve böylece ortalama miladi yılı tespit edilmeye çalışılmıştır. Doğum tarihlerine bakıldığında en eski tarihli memur 21 Aralık 1826 doğumu ile Hasan Fikri Efendi olurken, en geç tarihli memur ise 1891 doğumlu Hafız İbrahim Efendi olmuştur.

2. Gerede Doğumlu Memurların Eğitim Durumları

Geredeli devlet memurlarının eğitim kayıtları Gerede'de bulunan sıbyan mektebi (daha sonra ibtidâi mektep) ve rüştiye mekteplerinin varlığına işaret etmektedir. Gerede'de ilk sıbyan mektebinin ne zaman açıldığına dair bir kayıta rastlanılamamıştır. Memurlar içinde 1826 yılı ile en eski doğumlu olan Hasan Fikri Efendi'nin sıbyan mektebinde okuduğuna bakıldığında, 1830'ların başlarında Gerede'de sıbyan mektebi bulunmaktaydı. 1899-1900 yıllarında Gerede merkez ve köylerinde 22'den fazla ibtida mektebi bulunmaktadır. Rüştiye ise Gerede'ye ilk olarak 1877 yılında açılmıştır. Bazı memurların sıbyan mektebinde sonra medresede de tahsil gördükleri görülmektedir. Gerede merkezde Atik ve Cedid ile Debbağhane Medreseleri

Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Gerede Doğumlu Devlet Memurları

bulunmaktadır. (Erşahin 2000:75-78) Gerede doğumlu devlet memurlarının eğitim durumları aşağıdaki tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Gerede doğumlu memurların eğitim durumları

Sıra	Memurun Adı	Aldığı Eğitim
1	Hasan Fikri Efendi	Kasaba sıbyan mektebinde mukaddeme-i ulum okumuştur. Türkçe okur yazardır.
2	Mehmet Salih Efendi	Sıbyan mektebinde okuduktan sonra Arapça ve Farsça dersler almıştır. Türkçe okuyazardır.
3	Ali Efendi	Sıbyan mektebinde mutad olan dersleri okumuştur. Türkçe oku yazardır.
4	Mehmet Eşref Efendi	Mukaddeme-i ulum-ı diniye ve bir miktar Arabi kıraat etmiştir. Türkçe okur yazardır.
5	Mehmet Emin Efendi	Sıbyan mektebinde tahsil ettikten sonra Ayasofya-i Kebir Medresesi’nde akaide kadar ders görmüş ve daha sonra Darümuallimin Rüştîyesi’nde meşrûd olan ulûm ve fûnunu tahsil ettikten sonra şehadetname almıştır. Türkçe okur yazardır.
6	Mustafa Cemal Efendi	Gerede Sıbyan Mektebinde mukaddeme-i ulum-ı diniyeyi ve medrese de bir miktar Arapça tedris etmiştir. Türkçe okuyazardır.
7	Mehmet Emin Efendi	Elviran köyü Sıbyan Mektebi’nde mukaddeme-i ulum okuduktan sonra Dersaadet’te Fatih civarında Tetimme-i Salis Medresesi’nde mürettep dersler tahsil ederek icazetname almıştır. 1878 senesinde ismine kura isabet etmiş ise de Bâb-ı Vâlâ-yı Meşihat’ta imtihan ile kendisine redif tezkeresi verilmiştir. İntihâb-ı Memuriyet komisyonunca da imtihanı edilerek müdürlüğe layık olduğuna dair intihabname verilmiştir. Türkçe kitabet eder.
8	Mehmet Şemseddin Efendi	Sıbyan ve Rüştîye mekteplerinde tahsil-i ulum ederek şehadetname almıştır. Türkçe okur yazardır.
9	Ahmet Efendi	Sıbyan mektebinde mukaddeme-i ulum ve Gerede rüştiyesinde biraz Arapça okumuştur. Türkçe okur yazardır.
10	Ahmet Eşref Efendi	Gerede ibtidâi mektebinde mukaddeme-i ulûm-ı diniye ve Rüştîye Mektebi’nde üçüncü senesine kadar Arapça, Farsça ve coğrafya okumuştur. Türkçe kitabet eder
11	Osman Nuri Efendi	Gerede kasabası Sıbyan Mektebi’nde mukaddemat-ı ulûm ve üç sene rüştiye mektebinde mürettep dersleri ve medresede izhâr okumuştur. Türkçe okur yazardır.
12	Yakup Celaleddin Efendi	Gerede sıbyan mektebinde mukaddemat-ı ulum tahsil ettikten sonra Dersaadet’e giderek Koca Mustafa Paşa Rüştîyesine devam etmiş ise de şahadetname ve tasdikname almadan mektebi terk ederek Mekteb-i Sultaniye’ye girmiştir. Edebiyat-ı ulum fûnundan orta derecede şehadetname almıştır. Türkçe ve

		Fransızca konuşur ve yazabilir. Arapça ve Farsça'ya aşinadır.
13	İbrahim Ethem Efendi	Gerede sıbyan mektebinde mukaddeme-i ulumu ve rüştiye mektebinde mürettep dersler okuyup şهادetname almıştır. Türkçe okuryazardır.
14	Ali Kemal Efendi	Sıbyan ve Beşiktaş Askeri Rüştiyesi mekteplerinde mürettep dersleri okumuştur. Türkçe okuryazardır. El-yevm Fransızca tahsili ile meşguldür.
15	Mehmet Emin Efendi	Gerede sıbyan mektebinde mukademât-ı ulûmî ve rüştiye mektebinde mürettep dersleri tahsil ederek şهادetname almıştır. Medresede Arapça'dan Mantık'a kadar dersler görmüştür. Türkçe okuryazardır.
16	Mehmet Sadık Efendi	Gerede sıbyan mektebinde mukaddeme-i ulum ve diniyeyi ve rüştiye mektebinde mürettep dersleri tahsil ederek 5 Temmuz 1887 tarihinde âlâ derecesinde şهادetname almıştır.
17	Abdullah Nafiz Efendi	Gerede Sıbyan Mektebinde mukaddemât-ı ulûmu ve rüştiye mektebinde müretteb-i ulûm ve fûnûnu tahsil ile aliyü'l-alâ derecesinden şهادetname almıştır. Türkçe okur yazardır.
18	Halil Cemaleddin Efendi	Gerede sıbyan mektebinde mukaddemat-ı ulûmu ve İnebolu Rüştiye Mektebi'nde mürettep dersleri okumuştur. Mekteb-i Mülkiye-i Şâhâne İdadiyesi'ne 20 Temmuz 1311 tarihli ale'l-alâ derecede şهادetname almıştır. Daha sonra Mekteb-i Hukuk-ı Şâhâne'ye devam ederek Arapça ve Farça'ya aşina olup Fransızca tekellüm ve kitabet eylemektedir. Türkçe okur yazardır.
19	Mehmet Kemal Efendi	Üsküdar Mekteb-i ibtidasından, Toptaşı Askeri Rüşdiyesi'nde mürettep dersleri okumuş ise de hastalığı sebebiyle bırakmak zorunda kaldığından şهادetname alamamıştır.
20	Abdullah Efendi	Mekteb-i ibtidaide makdemât-ı ulûm ve Mengen Medresesi'nde ve iki sene kadar rüştiye mektebinde mürettep dersleri okumuş ise de şهادetname almadığı ve Türkçe okuyup yazdığı tercüme-i hal varakasında mesturdur.
21	Ahmet Selahattin Efendi	Sıbyan mektebinde mukaddemat-ı ulûmî ve Şehzadebaşı Mektebi Rüştiyesinde sarf ve nahiv ve Gülistan ile fenn-i hesap ve coğrafya ve hendese okumuştur. Türkçe okur yazardır.
22	Eyüp Efendi	Mahalle ibtidai mektebinde tahsil eylediği tercüme-i hal varakasında münderiçtir
23	Ahmet Necati Efendi	Gerede mahalle sıbyan mektebinde mukaddeme-i ulum-ı diniyeyi ve rüştiye mektebinde mürettep dersleri kıraatle şهادetname almış ise de kazaen kaybetmiştir. Türkçe okuryazar olduğu tercüme-i hâl varakasında münderiçtir.
24	Mehmet Şemsi Efendi	Gerede sıbyan mektebinde mukaddeme-i ulumu ve rüştiye mektebinde mürettep dersleri okuyup âlâ derecede şهادetname ile okulu bitirmiştir. Türkçe okur yazardır.

Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Gerede Doğumlu Devlet Memurları

25	Ahmet Raif Efendi	Gerede mahalle mekteb-i rüştiyesinden ala mertebeden 4 Ağustos 1898 tarihli şehadetname almış sonra da Mercan İdadisi 3. senesine devam etmekte iken 1902 ve 1903 seneleri zarfında müddet-i tedrisinin yarısından fazlasına devam etmediği sebebiyle imtihana dahil olmayıp mektebi terk etmiştir. Daha sonra Darülfünun Osmanî Hukuk şubesinde tahsilini aliyü'l-âlâ derecesinden tamamlayarak 30 Temmuz 1327 tarihinde şehadetname almıştır. Arapça ve Fransızca ya aşına olduğu tercüme-i hal varakasından anlaşılmaktadır.
26	Mehmet Salahattin Efendi	Bir süre Çorlu kazası ibtidai mektebinde mukaddem-i ulumi ve Şarköy kazası rüştiye mektebi ile Adana ve Halep idadi mekteplerinde tedris-i mutad olan fen ilimlerini tahsil ile mekteb-i iptidai rüştiyeden iki adet şehadetname ve Halep Leyli (Yatılı) İdadi Mektebinde 6 sene tahsilden sonra kendi isteğiyle mektebi terk ederek bir adet tasdikname almıştır. Türkçe okuyup yazmakta ve Fransızcaya aşına olduğu tercüme-i hal varakasından münderiçtir.
27	Hidayet Vasfi Efendi	Gerede sıbyan mektebinde makaddemât-ı ulumu, Gerede rüştiye mektebinde mürettep dersleri okuyup aliyü'l-âlâ derecede şehadetname almıştır. Türkçe okuryazardır.
28	Hafız İbrahim Efendi	Enderun-ı Hümâyûn Mektebi'nde rüşdî/reşedî derecesinde tahsil görmüş ve Kuran-ı Kerimî ezberleyerek hafız olmuştur. Türkçe okuryazardır.

Gerede doğumlu memurların çoğu Gerede sıbyan mektebini bitirmişlerdir. Bazı memurların okudukları sıbyan mekteplerinin isimleri verilmemiştir. Ancak bunların da Gerede sıbyan mekteplerinde okudukları kuvvetle muhtemeldir. Sıbyan mektebini Gerede dışında okuyan Mehmet Kemal Efendi (19) Üsküdar İbtidâi Mektebi'nden, Mehmet Salahattin Efendi (26) Çorlu İbtidai Mektebi'nden mezun olmuşlardır. 20 memur sıbyan mektebini bitirdikten sonra rüştiye mektebine devam etmiş, 3 memur da medrese eğitimi almıştır. Kalan 5 memur ise sıbyan mektebinden sonra herhangi bir okula gitmemiş, ancak Hafız İbrahim Efendi (28) Enderun Hümâyûn Mektebi'nde tahsil gördükten sonra hafızlık eğitimi almıştır. 4 memur da hem rüştiye mektebi hem de medrese eğitimi almışlardır. Bunlardan Mehmet Emin Efendi (5) Ayasofya-i Kebir Medresesi ile Darülmualimin Rüştiyesini, Osman Nuri Efendi (11) ile Mehmet Emin Efendi (15) Gerede rüştiye ve medresesini, Abdullah Efendi (20) Mengen medresesi ve rüştiyesini bitirmişlerdir.

Geredeli memurların bazıları Gerede'de sıbyan mektebini okuduktan sonra medrese ve rüştiye eğitimlerine Gerede dışında İnebolu, İstanbul, Mengen, Şarköy gibi farklı yerlerde devam etmişlerdir. Bunlardan Mehmet Salahattin Efendi (26) birçok farklı yerde eğitim almasında dolayı diğer memurlardan ayrılmaktadır. Mehmet Salahattin Efendi Çorlu İbtidai Mektebi'ni bitirdikten sonra Şarköy Rüştiye Mektebi ile Adana ve Halep İdadi Mekteplerinden iki adet şehadetname almış, ardından Halep Yatılı İdadi

Mektebinde 6 sene tahsil gördükten sonra kendi isteğiyle mektebi terk ederek bir adet tasdikname almıştır. Memurlardan ikisi askeri rüştiye okumuştur. Ali Kemal Efendi (14) Beşiktaş Askeri Rüştiyesinde eğitim alırken Mehmet Kemal Efendi (19) Üsküdar Toptaşı Askeri Rüştiyesini okurken hastalığı sebebiyle okulu yarıda bırakmak zorunda kalmıştır.

Memurlardan üçü rüştiye mektebinden sonra idadiye devam etmiştir. Bunlardan Halil Cemaleddin Efendi (18) Mekteb-i Mülkiye-i Şâhâne İdadisinden mezun olurken, Ahmet Raif Efendi (25) Mercan İdadisine devam etmiş ancak okulu bitirememiş, Mehmet Selahattin Efendi (26) ise Halep Yatılı İdadisini 6 sene okuduktan sonra kendi isteği ile terk etmiştir. Ahmet Raif Efendi'nin aynı zamanda Darülfünun Osmanlı Hukuk şubesinde hukuk eğitimi alarak aliyü'l-ala derecesinden mezun olarak diğer memurlardan farklı bir eğitim almıştır.

Sicil-i Ahvâl Talimat-ı Umumiyesi'nin 6. Maddesine göre memurların hal tercüme oluşturulurken hangi lisanları okuyup yazabildikleri belirtilmiştir. Şayet okuma yazma becerisi yok ise o lisanlarla konuşup yazarım denmeyi, aşınayım, o dillere alışkanlığım var, anlarım gibi ifadeler kullanılmıştır (Mert 2000:100). Geredeli memurların hal tercümelerinde Eyüp Efendi (20) hariç 24'ünde Türkçe okur yazar, Mehmet Emin Efendi (7) de ise sadece kitâbet eder olarak ifade edilmiştir. Aldıkları eğitime göre Türkçe dışına Arapça, Farsça ve Fransızca gibi dillerde öğrenilmiştir. Yakup Cemaleddin Efendi (12) Fransızca konuşup yazabilirken Arapça ve Farsçaya aşınadır. Halil Cemaleddin Efendi (18) Arapça ve Farsçaya aşına iken Fransızca okuyup yazabilmektedir. Ahmet Raif Efendi (25) Arapça ve Farsçaya aşına iken Mehmet Selahattin Efendi (26) Fransızcaya aşınadır.

3. Gerede Doğumlu Memurların Mesleki Durumları

Memurların atama, terfi ve azil durumları belirli kurallar dahilinde yapılmaktaydı. Memurluğa ilk olarak süresi bir yıldan üç yıla kadar değişen stajerlik dönemi olan mülazemetlik ile başlanılmaktaydı. Böylece memur bir süre denenmiş ardından asaleti tasdik edilmiştir. Memur görevden ayrıldıktan sonra başka bir kaleme geçtiğinde yeni mülazemetlik dönemi geçirmiştir. Mülazemetlik döneminde memur şakirt veya çırak olarak adlandırılmıştır. Memurların terfileri de zamana, mesleğindeki başarı ve uyumuna bağlı olarak gerçekleştirilmiştir. Maaşları da zaman ve terfilerine bağlı olarak değişiklik göstermiştir. Ancak çeşitli tarihlerde yapılan *tensik-i maâşât* kararnameleleri² ile memurların maaşlarında indirimler yapılmıştır. Başarılı memurlar terfi, maaş artışı, nişan ve madalya gibi ödüllerle ödüllendirilmişlerdir.

² Erkan Tural Son Dönem Osmanlı Bürokrasi adlı kitabının "Osmanlı Memurunun Tensikatla İmtihani" bölümünde memurların maaşlarında yapılan indirimler ile ilgili detaylı bilgiler vermektedir (Tural 2016:73-152).

Tablo 3: Gerede doğumlu memurların mesleki durumları

Sıra	Memurun Adı	Memurların buldukları görevler ve aldıkları maaşlar
1	Mehmet Salih Efendi	<p>Nisan 1862 senesinde 19 yaşında mülazemetle Dersaadet Kuru Meyve (Meyve-i Huşk) Gümrüğü'ne girmiştir. Buraya 4 ay devam ettikten sonra 14 Ağustos 1862 tarihinde 200 kuruş maaşla mubassır (gözetici) olmuştur. 18 Ekim 1862 tarihinde ismine kura isabet etmesi üzerine silah altına alınarak sırasıyla baş çavuşluk rütbesine kadar yükselmiştir. 13 Şubat 1869 ikmal-i müddet nizamiye ile askerlikten çıkarak 30 Temmuz 1869 itibaren 30 ay kadar Defterhane-i Amire Tapu Kalemî'ne mülazemetle işe başlamıştır. Kasım 1871 tarihinde 800 kuruş maaş ile Muş Sancağı Defter-i Hakani memurluğuna tayin edilmiştir. Şubat 1872 de maaşı 1.000 kuruşa yükseltilmiş ancak akabinde icra olunan tenkîhâtta 950 kuruşa indirilmiştir. Aralık 1878 de ayrılarak Nisan 1879 tarihinde 950 kuruş maaş ile Bayezid Sancağı Defter-i Hâkânî memuriyetine tayin edilmiştir. 14 Mart 1880 tarihinde tensik-i maâşât kararnameşi gereği maaşı 760 kuruşa indirilmiştir. Bu maaş ile memuriyete devam etmiştir.</p> <p>Maaşı 13 Mart 1897 tarihinde icra kılınan tenkîhât-ı umumiye de 684 kuruşa indirilmiştir.</p> <p>18 seneye yakın Bayezid Defter-i Hâkânî memuriyetinde ifâ-yı hüsnü hizmet etmekte olup düçar olduğu bir hastalıktan dolayı başka bir yere nakline lüzum görüldüğünden 24 Ekim 1898 tarihinde geçerli maaşı Niğde sancağı Defter-i Hâkânî memuriyetine nakil edilmiştir. 25 Ağustos 1899 tarihinde Niğde'de işe başlamıştır.</p>
2	Hasan Fikri Efendi	<p>17 Temmuz 1872 tarihinde 46 yaşında iken 1.350 kuruş maaşla İstefan kazası Kaymakamlığı'na tayin olunarak 2 Kasım 1874 tarihinde görevinden ayrılmıştır. 26 Nisan 1875 tarihinde 2.700 kuruş maaşla İnebolu kazası kaymakamlığına memur olup, 27 Ekim 1876'da bu görevinden ayrılmıştır. 28 Haziran 1878 tarihinde 600 kuruş maaşla Gerede nahiyesi aşar memuriyetine tayin olmuştur. Bu görevin geçici olması sebebiyle 13 Mart 1879 tarihinde bu memuriyetten ayrılarak aynı tarihte içinde 2.000 kuruş maaşla Sinop sancağı Aşar müdürlüğüne tayin olmuştur. Yine 13 Eylül 1879'da aynı maaşın öşrü olan 200 kuruş ve 14 Mart 1880 tarihinde "tensik-i maâşât" kararnameşi gereği 300 kuruşu kesilerek maaşı 1.500 kuruşa indirilmiştir. 3 Eylül 1881 tarihinde bu görevinden ayrılmış, 18 Mayıs 1882 tarihinde bu maaş ile yine aynı müdüriyete memur olarak tayin edilmiştir.</p>
3	Ali Efendi	<p>1867 yılının Ekim ayında Sinop ile Boyabad arasında inşa edilen yola 250 kuruş maaşla bir ay müddet amele kitâbetinde ve aynı yılın Kasım ayında Samsun'dan Sinop'a uzatılan telgraf hattının inşaatında 10 kuruş yevmiye ile iki ay amele kitâbetinde istihdam edilmiştir. 1868 yılı Şubat'ında Sinop Telgrafhanesi'ne mülazemetle devam edip, 1870 yılı Ekim ayında 250 kuruş maaşla Kastamonu Merkez Telgraf Muhabere memuriyetine tayin olunmuştur. Aynı yılın aralık ayında maaşına 50 ve 1871 yılı Eylül'ünde 200 kuruş zam ile maaşı 500 kuruşa çıkarılmıştır. 8 Temmuz 1876 tarihinde 750</p>

		kuruş muvakkat maaşla Pireyol merkez muhabere memuriyetine tayin edilmiştir. 5 Ağustos 1876 tarihinde aynı maaşla Peridor? Merkez muhabere memuriyetine ve 1877 senesi haziran ayından itibaren 800 kuruş geçici maaşla Sofya merkez memuriyetine, 1879 senesi ocağında aynı maaşla Çatalca merkez memuriyetine, aynı sene mart ayından itibaren 500 kuruş asalet maaşla Kastamonu Merkez Muhabere memuriyetine, 1881 senesi Temmuz’undan itibaren 475 kuruş maaşla Gerede merkez memuriyetine tayin ve tahvil edilmiştir. Hala bu maaşla Gerede merkezde istihdam olunmaktadır.
4	Mehmet Eşref Efendi	1873 senesinde 18 yaşında iken mülâzemetle Gerede kazası Meclis İdaresi kitâbeti refakatine girmiş, bir müddet sonra telgrafhanesine nakledilmiştir. 14 Eylül 1875 tarihinde 250 kuruş maaşla Bartın Kaymakamlığı’na bağlı Çarşamba nahiyesi Vukûat Kitabetine memur olmuştur. 16 Mart 1877 tarihinde yine bu maaşla Gerede Kaymakamlığı Vukûat Kitabetine tahvil edilerek 8 Kasım 1881 tarihinde maaşı 300 kuruşa yükseltilmiştir. 16 Haziran 1885 tarihinde görevinden ayrılmıştır. 30 Nisan 1888 tarihinde 360 kuruş maaşla Gerede kazası sandık eminliğine memur olmuştur.
5	Mehmet Emin Efendi	11 Haziran 1887 tarihinde 480 kuruş maaşla Serfiçe Rüştîye Mektebi muallim-i evvelliğine tayin edilmiştir. 17 Temmuz 1890 tarihinde istifa ederek görevinden ayrılmıştır. 19 Mart 1891 tarihinde aynı maaşla (480 kuruş) Düzce Rüştîye Mektebi muaallim-i evvelliğine tayin edilmiştir. 6 Kasım 1891 tarihinde maaş-ı haliyesiyle ve becayiş suretiyle Mudurnu Rüştîye Mektebi’nin muallim-i evvelliğine nakledilmiştir.
6	Mustafa Cemal Efendi	14 Temmuz 1894 tarihinde aidatla Canik sancağı Eytam Müdüriyetine tayin olmuş, 22 Ekim 1896 tarihinde görevinin son bulmasından dolayı bu görevden ayrılmıştır. 13 Ekim 1898 tarihinde tekrar aynı müdürlüğe tayin olarak görevinin son bulduğu 13 Kasım 1900 tarihinde kadar bu göreve devam etmiştir. 7 Ekim 1906 tarihinde aylık 400 kuruşu geçmemek üzere aidatla Kastamonu vilayeti Hamidiye kazası tahsilat müfettişliğine tayin edilmiştir. Tahsilat müfettişliklerinin lağvı olan 27 Şubat 1907 tarihinden itibaren 200 kuruş aidatla, vekaleten 8 Mayıs 1907 tarihinde 400 kuruş aidatla asaleten Hamidiye kazası tahsil memuriyetine tayin edilmiştir.
7	Mehmet Emin Efendi	1877 senesinde 15 yaşında iken mülâzemetle Bâb-ı Zabtiye Kalemî’ne alınıp 10 Aralık 1878 tarihinde 5 ay süre ile me’zûnen memleketine giden aynı kalem ketebesinden Rüştü Efendi’nin yerine 125 kuruş nisf maaşla vekil olmuş ise de mezuniyetinin bitmesinden sonra icra olunan <i>Tenkîhât-ı Umûmiye</i> ’de (memur maaşlarında yapılan indirim) aslın kaydı terkin olunmasından dolayı vekalet maaşı kesilerek bir süre mülâzemetle devam etmiştir. 13 Haziran 1883 tarihinde 300 kuruş maaşla polis neferliğine ve polis müdüriyeti tahrirat kalemine tayin olmuştur. 21 Haziran 1891 tarihinde aynı maaşla polis tahrirat kalemi kitabetine nakil

Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Gerede Doğumlu Devlet Memurları

		edilmiştir. Maaşı 3 Ağustos 1894 tarihinde 350 kuruşa, 17 Temmuz 1895 tarihinde 400 kuruşa yükseltilmiş, 13 Mayıs 1897 tarihinde 630 kuruş maaşla Bâb-ı Zaptiye Emanet Kitabetine nakil edilmiştir.
8	Mehmet Şemseddin Efendi	14 Ocak 1878 tarihinde 14 yaşında İzmid sancağı tahrirat kalemine dahil olmuş ve 18 Nisan'da 15 yaşında 40 kuruş maaşa nail olup, 25 Temmuz'da maaşı 120 kuruşa yükselmiştir. 8 Nisan 1880 tarihinde 200 kuruş maaşla İzmid Rüsûmesi Merkez Müdüriyeti Tahrirat Mübeyyizliği'ne tayin olmuş, 19 Nisan 1880 tarihinde tenkîhâtta (Bir dairede gelire gideri birbirine uydurmak için memur aylıklarında ve memur sayısında yapılan kısıntı) maaşı 166 kuruşa indirilmiştir. 10 Haziran 1880'de 200 kuruşa ve 7 Ocak 1881 tarihinde 250 kuruşa, 8 Eylül'de maaşı 275 kuruşa, 14 Kasım 1884 tarihinde 300 kuruşa terfi edilmiştir 19 Eylül 1889 tarihinde 350 kuruş maaşla aynı müdüriyetin mukayyetliğine nakil olmuştur. 14 Ağustos 1892 tarihinden 6 Ekim 1892'ye kadar merkez müdüriyet tahrirat baş kitabet vazifesini vekaleten yerine getirmiştir.
9	Ahmet Efendi	1877 senesinde 14 yaşında mülazemetle Gerede Rüsûmât İdaresi'ne girmiş, 10 Ağustos 1879 tarihinde 300 kuruş geçici maaşla rüsûmât idaresinde yeşil dühan tahririnde memur olmuş ve bir ay iki gün sonra memuriyeti sona ererek işten ayrılmıştır. 8 Aralık 1879 tarihinden itibaren iki ay 5 gün 350 kuruş geçici maaş ile harik ve hevnek bulunan tütün tahriri memuriyeti refakatinde bulunup, 14 Mayıs 1880 tarihinde 160 kuruş maaş ile Gerede Rüsûmât İdaresi kitabetine memur olmuştur. 13 Mart 1883 tarihinde maaşı 200 kuruşa çıkmıştır. 11 Temmuz 1887 tarihinde istifâen memuriyetten ayrılmıştır.
10	Ahmet Eşref Efendi	24 Eylül 1886 tarihinde 18 yaşında iken mülazemetle 5 ay kadar Gerede tahrirat kalemine devam edip 10 Eylül 1887 tarihinde gönüllü olarak İkinci Ordu-yu Hümayun Süvari Yedinci Alay'na kayıt ile tedricen çavuş olmuştur. 14 Ekim 1891 tarihinde sınıf-ı ihtiyata nakil olmuş, 2 Aralık 1891'de 400 kuruş maaşla Edirne vilayeti Havsa kazası Tahrirat Kitabetine tayin olmuştur. 14 Ağustos 1892 tarihinde 450 kuruş maaşla Edirne Mektubi Kalemi Mabatalığı'na nakil edilmiştir. Maaşı 6 Aralık 1895 tarihinde 470 kuruşa, 16 Ekim 1897 tarihinde 495 kuruşa, 13 Kasım 1898 tarihinde 500 kuruşa, 27 Mart 1903 tarihinde 575 kuruşa, 29 Kasım 1906 tarihinde 625 kuruşa yükseltilmiştir. Ahmet Eşref Efendi'nin 18 Ekim 1909 (5 Mart 1325) tarihinde vefat ettiği 1 Teşrinisani 1325 tarihli vukuat pusulasıyla bildirilmiştir.
11	Osman Nuri Efendi	21 Haziran 1883 tarihinde mülazemetle Gerede kazası tahrir vergi ve ahiren nüfus kalemine girip, 27 Ocak 1888 tarihinde 125 kuruş maaşla Gerede Nüfus kitabetine tayin olmuştur. Maaşı 15 Eylül 1893 tarihinde 250 kuruşa yükseltilerek Mudurnu kazası nüfus memuriyetine terfi edilmiştir.

12	Yakup Celaleddin Efendi	13 Ekim 1895 tarihinde 26 yaşında 200 kuruş maaşla Sultani Mektebi ders kalfalığına tayin olup, aynı sene 21 Ekim'de 100 kuruş zamlı maaşı 300 kuruşa yükseltilmiştir. 13 Eylül 1896 tarihinde bu hizmetten istifa ederek 16 Şubat 1897'de (...) İdadisinin 200 kuruş maaşla usul-i defteri ve 150 kuruş maaşla hendese ve 250 kuruş maaşla tarih, 300 kuruş maaşla Fransızca muallimliklerine toplam 900 kuruş maaşla tayin edilmiştir. 13 Mart 1897 tarihinde icra kılınan tadilatla genel maaşı 800 kuruşa indirilmiştir
13	İbrahim Ethem Efendi	1889 senesinde gönüllü olarak Tophane-i Amire'ye mensup İdâfî Sanayi'ye kayıt olarak telgraf memuriyetinde istihdamla çavuşluk rütbesine kadar terfi etmiştir. 5 Şubat 1897 tarihinde güzel hizmetlerinden dolayı iftihar madalyası almıştır. 5 Aralık 1899 tarihinde beşinci rütbeden Mecidi Nişanı ile taltif edilmiştir. 16 Ağustos 1902 tarihinde tezkere ile ihraç olunmuş, 14 Ocak 1903 tarihinde 250 kuruş maaşla Nersaka? ve 14 Mayıs 1903 tarihinde 300 kuruş maaşla Manastır vilayeti telgraf ve posta merkezleri çavuşluklarına tayin ve nakil olmuştur. 4 Haziran 1904'te 250 kuruş muvakkat maaşla Selanik vilayetinin Ostrova telgraf ve posta merkezleri muhabere memuriyetine tayin edilmiştir.
14	Ali Kemal Efendi	15 Aralık 1888 tarihinde 19 yaşında 100 kuruş maaş ve senevi bir takım elbise ve maa püskül bir fesive maa potin bir çift kundura ve aylık iki kıyve sabun ve günlük bir çift nân-ı askeri ile matbah-ı hass-ı hümâyûn aşçı neferliğine dahil olmuştur. 14 Ocak 1892 tarihinde 120 kuruş maaşla matbah-ı mezkûr kiler hademeliğine nakledilmiştir. Maaşı 13 Ekim 1892 tarihinde 160 kuruşa yükseltilmiştir. 2 Ocak 1893 tarihinde aldığından ayrı 60 kuruş maaş tahsis edilmiştir. 14 Mart 1894'te tayinata aylık birer kıyve kahve ve ispermeçet? ilave edilmiştir. 26 Haziran 1894 tarihinde 190 kuruş maaşla Matbah-ı Amire idaresi sebze dağıtım kitabetine, 14 Mart 1895 tarihinde maaşıyla Yıldız Harem-i Hümâyûn Matbâh-ı Kiler kâtibî refikalığına, 27 Ağustos 1895 tarihinde müteferrika maaşı kesilerek 21 Haziran 1896'da asıl maaşı 250 kuruşa yükseltilmiştir. Maaşı 6 Ocak 1898 tarihinde 350 kuruşa iblağ olunarak gayret-i vakıasına binaen 18 Temmuz 1899 tarihinde sanayi madalyası ihsan buyurulduğu ve maaşı aynı yılın aralık 14'ünde 390 kuruşa, 14 Ocak 1901 tarihinde 420 kuruşa, 20 Ağustos 1901 tarihinde 470 kuruşa, 14 Mayıs 1903 tarihinde 520 kuruşa, 5 Kasım 1905'te 560 kuruşa ve 27 Haziran 1906'da 800 kuruşa yükseltilmiştir. 27 Nisan 1909 tarihinde (14Nisan 1325) saltanat değişikliğinde icra kılınan düzenlemede açıkta kalıp tensik-i kanûnun 11. maddesi gereğince kendisine 8 Ocak 1910 tarihinde 14.513 kuruş tazminat verilmiştir.
15	Mehmet Emin Efendi	14 Haziran 1883 tarihinde 12 yaşında Gerede Aşar İdaresine müdâvemetle, 27 Kasım 1884 tarihinde 180 kuruş maaşla Gerede tahrirat kitabetine tayin olmuştur. 19 Ağustos 1894 tarihinde 250 kuruş maaşla Gerede Nüfus memuriyetine nakil olmuştur.

Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Gerede Doğumlu Devlet Memurları

16	Mehmet Sadık Efendi	Gerede kazası tahirat kalemıyla Ziraat Bankası sandığına bir süre mülazemetle devam ettikten sonra 1907-1908-1909 senelerinde 300 kuruş maktu ücret ile Gerede ağnam muharrerliğinde bulunmuştur. Ardından 9 Şubat 1920 tarihinde 250 kuruş maaşla Ziraat Bankası sandık serkaftanına tayin edilmiştir.
17	Abdullah Nafiz Efendi	13 Nisan 1894 tarihinde Gerede kazası Nüfus kalemine mülazemetle başlamış, 1895-1899 seneleri arasında 250 kuruş ücret ile Gerede kazası tadat (sayım) ve ağnam kitabet ve memuriyetinde istihdam edilmiştir. 19 Ağustos 1901 tarihinde 250 kuruş maaşla Gerede kazası aşar müşirliğine tayin olmuş, 3 ay 20 gün sonra istifa ederek görevinden ayrılmıştır. 20 Mart 1900 tarihinde 125 kuruş aylıkla Gerede Nüfus kitabetine tayin edilmiştir.
18	Halil Cemaleddin Efendi	13 Kasım 1897 tarihinde mülazeme-i mahkeme-i temyiz baş müdde-i umûmilik kalemine girmiştir. 5 Temmuz 1899 tarihinde müceddeden 30 kuruş maaşa nail olmuştur
19	Mehmet Kemal Efendi	16 Şubat 1890 tarihinde 15 yaşında iken mülazemetle Üsküdar Bidayet Mahkemesi müdde-i umûmiligi kalemine dahil olmuştur. 23 Ağustos 1896 tarihinde 20 kuruş maaşa nail olmuştur.
20	Abdullah Efendi	17 Ocak 1900 İstabl-ı Amire İdaresi'ne mülazemetle 25 Şubat 1900 tarihinde 40 kuruş maaşla sâyeslik? hizmetine dahil olmuştur. 26 Ocak 1902'de maaşı 100 kuruşa yükseltilerek İdare-i mezkure divi? kitabetine nakledilmiştir. 31 Mayıs 1902 tarihinde maaşı 160 kuruşa çıkarılmıştır. Maaşı 17 Eylül 1904'te 300 kuruşa ve 29 Haziran 1905 tarihinde 400 kuruşa çıkarılmıştır.
21	Ahmet Selahattin Efendi	1896 senesinde 14 yaşında telgraf ve posta nezareti mektûbî kalemine mülazemetle girip, 13 Temmuz 1896 tarihinde 70 kuruş maaş tahsis edilmiştir. 20 Kasım 1896'da maaşı 700 kuruşa yükseltilmiştir. Bu tarihte dahil-i silah-ı askeri olup iki seneye yakın bir müddet Hicaz Demiryolu Telgraf merkez memuriyetlerinde istihdam edilmek suretiyle 6 seneden ibaret hizmet-i muvazaffa-i askeriyesini ifa etmesinden dolayı 14 Ekim 1904 tarihinde 250 kuruş maaşla hatt-ı mezkûr durak muavinliğine, 19 Aralık 1904 tarihinde aynı maaşla durak memurluğuna tayin edilmiştir. Maaşı 14 Nisan 1905 tarihinde 400 kuruş ve 14 Aralık 1905 tarihinde 500 kuruş, 28 Eylül 1908 tarihinde 550 kuruşa yükseltilmiştir. 29 Kasım 1906 tarihinden 2 Ekim 1908 tarihine kadar maaşının ileri kısımda bulundurulduğu sebebiyle bu sürede aylık 150 kuruş mahall-i ikamet ikramiyesi aldığı ve tebeyyün eden (ortaya çıkan) sekr (sarhoşluk) halinden dolayı 8 Eylül 1906 tarihinde işten el çektirilmiştir. 18 Temmuz 1909 tarihinde 350 kuruş maaşla tekrar aynı hatta durak muavinliğine tayin edilmiştir. 14 Kasım 1909 tarihinde 400 kuruş maaşla durak memuriyetine terfi etmiş, 21 Eylül 1910 tarihinde 500 kuruş maaşla Teftiş ve Mutâlebât kalemine nakledilmiştir. Maaşı 14 Şubat 1911 tarihinde 600, 14 Haziran 1911 tarihinde 650, 14 Mart 1913 tarihinde 700 kuruşa yükselmiştir.

22	Eyüp Efendi	21 Şubat 1895 tarihinde 120 kuruş maaşla Enderun Hümâyûn'a dahil olup 31 Mart 1902 tarihinde 1.000 kuruş maaşla kilâr-ı şehriyâri olarak tayin edilmiştir. Hicri 6 Rebiulahir 1327 (14 Nisan 1325) miladi 27 Nisan 1909 tarihinde tebdil-i saltanat olduğundan açıkta kalmıştır. 27 Nisan 1909 tarihinde dördüncü rütbeden Mecidi nişan-ı zîşânı ve 11 Ocak 1904 tarihinde gümüş imtiyaz madalyası ve 6 Eylül 1906 tarihinde Dördüncü rütbeden Osmanlı Nişan-ı Âlîsi ile taltif edilmiştir
23	Ahmet Necati Efendi	Bir müddet Gerede kazası Ziraat Bankası şubesine mülazemetten sonra 29 Kasım 1900 tarihinde 150 kuruş maaşla Gerede Belediye Meclisi Sandık Eminliği kitabetine tayin olmuştur. 19 Ocak 1902 tarihinde 360 kuruş maaşla Gerede sandık eminliğine tahvil-i memuriyet (değiştirme) etmiştir (DH. SAİDd. 138/03). 28 Kasım 1900 tarihinde ve 13 Aralık'a kadar aylık 75 kuruş nisf maaşla Gerede kazası Belediye kitabetiyle sandık emanetinde vekaleten 14 Aralık'tan 20 Ocak 1902 tarihine kadar 150 kuruş maaşla asaleten ve 21 Ocak 1902 tarihinden 23 Ocak 1904 tarihine kadar 360 kuruş maaşla mal sandık emanetinde istihdam edilmiştir. 14 Mart 1904 tarihinde 360 kuruş maaşla Ereğli kazası sandık Emaneti'ne tayin olmuştur. 11 Ekim 1904 tarihinde 500 kuruş maaşla Hamidiye İtfal Hastanesi katib-i saniliğine tahvil olunmuştur. 12 Eylül 1905 tarihinde) maaşı 600 kuruşa yükselmiştir (DH. SAİDd. 143/242). 14 Ekim 1909 tarihinde maaş-ı haliyesi ile mezkûr hastane birinci katipliğine terfi etmiş ve maaşı 14 Temmuz 1910 tarihinde 750 kuruşa yükseltilmiştir. Dördüncü rütbeden Mecidi nişan-ı zîşânı berati aynen görülüp iade edilmiştir
24	Mehmet Şemsi Efendi	1897 senesinde Kastamonu vilayeti Gerede Telgrafhanesi'ne mülazemetle devam edip 14 Aralık 1906 tarihinde 475 kuruş maaşla Gerede Telgraf ve Posta merkezi müdüriyetine tayin edilmiştir.
25	Ahmet Raif Efendi	21 Temmuz 1912 tarihinde 1.000 kuruş maaşla ve Encümen-i İntihâb Memuriyet-i Adliye kararıyla Fatsa kazası Bidayet Mahkemesi müdde-i umumisi muavinliğine tayin edilmiştir.
26	Mehmet Salahattin Efendi	Vazifesine tarihi mübaşeretten itibaren aylık 360 kuruş maaşla Gekbüze (Gebze) Kazası sandık emanetine tayin ve vazifesine mübaşereti tarihinin işarı 22 Şubat 1908 tarihinde kaza-i mezkûr mal müdürlüğüne tebliğ edilmiştir
27	Hidayet Vasfi Efendi	18 Mayıs 1907 tarihinde 150 kuruş maaşla Kastamonu vilayetinin Gerede Telgraf ve Posta merkezi muharrerât musallığına? tayin edilmiştir. 27 Kasım 1908 tarihinde 200 kuruş maaşla Ereğli kazası telgraf ve posta merkez muhabere memuriyetine terfi etmiştir
28	Hafız İbrahim Efendi	23 Aralık 1905 tarihinde 120 kuruş maaşla Enderûn-ı Hümâyûn hademeliğine tayin edilmiştir. 26 Mayıs 1910 tarihinde maaşı 200 kuruşa yükseltilmiştir.

Memurların işe başlama yaşlarında farklılıklar vardır. En erken olarak 12 yaşında Mehmet Emin Efendi (15) memuriyet hayatına başlarken en geç memur ise 46 yaş ile Hasan Fikri Efendi (2) memur olmuştur. 4 memur 14 yaşında göreve başlarken, 3 memur 16 yaşında, 2 memur 15 yaşında, 2 memur 18 yaşında, 2 memur 19 yaşında, 2 memur 20 yaşında, 2 memur 22 yaşında, 21, 24, 26, 27, 29, ve 33 yaşlarında birer kişi memuriyete başlamıştır. Bir memurun ise, Mehmet Salahattin Efendi'nin (26) işe başlama tarihi verilmediğin kaç yaşında işe başladığı tespit edilememiştir. Genel olarak bakıldığında 16 memur 20 yaş ve altında memuriyete başlamıştır.

Memurların işe başlama şekillerinde de farklılıklar mevcuttur. Bazı memurlar mülâzemetle (stajyer) olarak işe başlarken bazıları da muvazzaf (kadrolu) olarak işe başlamışlardır. Mülâzemetle işe başlayan memurlar şunlardır: Mehmet Salih Efendi (1) Ali Efendi (3), Mehmet Eşref Efendi (4) Mehmet Emin Efendi (7), Ahmet Efendi (9), Ahmet Eşref Efendi (10), Osman Nuri Efendi (11), Abdullah Nafiz Efendi (17), Halil Cemaleddin Efendi (18), Mehmet Kemal Efendi (19), Abdullah Efendi (20), Ahmet Salahattin Efendi (21), Ahmet Necati Efendi (23) ve Mehmet Şemsi Efendi'dir (24). Bu memurların mülâzemetlik süreleri birbirinden farklıdır. Geri kalan 14 memurun ise muvazzaf olarak işe başladıkları görülmektedir.

Memurların görev dağılımları ise aşağıda tablo 4'te şu şekildedir:

Tablo 4: Memurların meslek dağılımları

Sıra	Memur	Görevi	Sıra	Memur	Görevi
1	Mehmet Salih Efendi	İstanbul/Muş/Niğde Defter-i Hâkânî memurluğu	15	Mehmet Emin Efendi	Gerede tahrirat memuru
2	Hasan Fikri Efendi	Gerede /Sinop aşar memuriyeti	16	Mehmet Sadık Efendi	Gerede Ziraat Bankası memuru
3	Ali Efendi	Sinop ve Kastamonu Telgraf muhabere memuriyeti	17	Abdullah Nafiz Efendi	Gerede Nüfus ve Vergi memuru
4	Mehmet Eşref Efendi	Çarşamba Vukûât memurluğu- sandık eminliği	18	Halil Cemaleddin Efendi	Mahkeme müdde-i umûmilik kalemi memuru
5	Mehmet Emin Efendi	Serfiçe Rüştîye Mektebi - Düzce Rüştîye Mektebi - Düzce Rüştîye Mektebi, Muallim	19	Mehmet Kemal Efendi	Üsküdar Bidayet Mahkemesi müdde-i umûmiliği kalemi memuru
6	Mustafa Cemal Efendi	Canik Eytam müdürlüğü memuru – Hamidiye tahsilat müfettişi	20	Abdullah Efendi	İstabl-ı Amire İdaresi kitabet memuru

7	Mehmet Emin Efendi	Polis tahrirat kalemi memuru	21	Ahmet Salahattin Efendi	Telgraf ve posta nezareti mektûbî kalemi memuru
8	Mehmet Şemseddin Efendi	İzmid rûsûmât tahrirat mübeyyizliği	22	Eyüp Efendi	Kılar-ı şehiryâri (padişah mutfağı) memuru
9	Ahmet Efendi	Gerede rûsûmât tütün tahriri memuru	23	Ahmet Necati Efendi	Gerede ziraat bankası – Sandık eminliği memurlukları
10	Ahmet Eşref Efendi	Gerede/ HavsaTahrirat memuru	24	Mehmet Şemsi Efendi	Gerede Telgraf ve Posta merkezi müdüriyetinde memur
11	Osman Nuri Efendi	Gerede Nüfus kitabet memuru	25	Ahmet Raif Efendi	Fatsa Bidayet Mahkemesi müdde-i umumisi muavinliği
12	Yakup Celaleddin Efendi	Mekteb-i Sultânî’de Muallim	26	Mehmet Salahattin Efendi	Gebze sandık emaneti – mal müdürlüğü
13	İbrahim Ethem Efendi	Manastır telgraf ve posta çavuşluğu	27	Hidayet Vasfi Efendi	Gerede ve Ereğli Telgraf ve posta merkez muhabere memuriyeti
14	Ali Kemal Efendi	Aşçı – Matbah-ı Amire kiler hademeliği ve kâtibi	28	Hafız İbrahim Efendi	Enderûn-ı Hümâyûn hademeliği

Memurların baba meslekleri ile kendi meslekleri karşılaştırıldığında iki memurun babası ile aynı işi yaptıkları görülmektedir. Bunlardan Ali Kemal Efendi’nin aşçı olması ve Matbah-ı Âmire’ye girmesinde babası Ramazan Ağa’nın Kadın Efendi’nin aşçıbaşı olması etkili olduğu söylenebilir. Mehmet Şemsi Efendi’nin babası Ali Mazhar Efendi’de kendisi gibi telgraf ve posta memurudur. Bu iki memurun dışındaki diğer memurlar baba mesleğinden farklı bir memuriyete girmişlerdir. Memurlardan Mehmet Emin Efendi (5) ile Yakup Celaleddin Efendi (12) muallim olarak görev yaparken, Hafız İbrahim Efendi (28) Enderûn-ı Hümâyûn hademeliği ve Eyüp Efendi’de (22) kılar-ı şehiryari olarak aşçılık yapmaktadır. Bunların dışındaki diğer memurlar nüfus, mahkeme, posta ve telgraf, tahrirat memurluğu, banka memuru ve sandık eminliği gibi görevlerde bulunmuşlardır.

Bazı memurların ilk başladıkları görev yeri ve görevi daha sonra çeşitli sebeplerle değişmiştir. Bu sebepler ise görev değişikliği, istifa, tayin, terfi,

görev süresinin dolması, memurluğun kaldırılması ve işten el çektirmedir. Memurlar içinde bulunduğu görevinden el çektirilen tek kişi Ahmet Selahaddin Efendi'dir (19). Ahmet Selahaddin Efendi'nin 29 Kasım 1906 ile 2 Ekim 1908 tarihleri arasında aylığının dışında aylık 150 kuruş mahall-i ikâmet ikramiyesi aldığı ortaya çıkmış ve bir de sarhoş olarak işe gittiği anlaşılınca 8 Eylül 1906 tarihinde görevinden el çektirilmiştir. Ancak 18 Temmuz 1909 tarihinde durak muavinliği olarak yeniden işe başlatılmıştır. Ahmet Efendi (8) istifa ederek görevinden ayrılmıştır. Aşçı olan Ali Kemal Efendi (13) ile Eyüp Efendi (20) 27 Nisan 1909 tarihinde saltanat değişikliği sırasında yapılan düzenleme ile açıkta kalırken Ali Kemal Efendi'ye 14.513 kuruş tazminat verilmiştir. Ahmet Eşref Efendi (9) 42 yaşında görevde iken vefat etmiştir.

Memurlardan dördü buldukları görevlerde gösterdikleri başarılarından dolayı ödüllendirilmiştir. Bunlardan İbrahim Ethem Efendi (12) beşinci rütbeden mecidi nişanı ile taltif edilirken aynı zamanda iftihar madalyası almış, Ali Kemal Efendi'ye (13) sanayi madalyası verilmiş, Eyüp Efendi'ye (20) dördüncü rütbeden mecidi nişanı, gümüş imtiyaz madalyası ile dördüncü rütbeden Osmanlı Nişân-ı Âlisi verilmiş ve Ahmet Necati Efendi'ye (21) ise dördüncü rütbeden mecidi nişanı verilmiştir.

Memurların aldıkları maaşlarda yaptıkları göreve ve zamana göre değişiklikler göstermektedir. 2.000 kuruşla en yüksek maaş alan 1872 ile 1882 tarihleri arasında vergi memurluğu yapan Hasan Fikri Efendi (1) ile 1912 yılında 1.000 kuruş maaşla Bidayet Mahkemesi müddei umumi muavini Ahmet Raif Efendi (23) alırken en az maaşı 1896 yılında 20 kuruş ile Mehmet Kemal Efendi (17) ile 1899 yılında 30 kuruş maaşla Halil Cemaleddin Efendi (16) almıştır. Memurların aldıkları maaşları zamanla artmış ancak tenzili rütbe, başka görevlere tayin, bulunduğu memuriyetin kaldırılması veya maaşları düzenleyen kanun değişiklikleri gibi sebeplerden dolayı da maaşlar da indirimle gidilmiştir. Hasan Fikri Efendi 14 Mart 1880 tarihinde *tensik-i maâşât* kararname ile maaşından 300 kuruş kesilerek 1.500 kuruşa indirilmiştir. Mustafa Cemal Efendi'nin (5) 400 kuruş olan maaşı tahsilat müfettişliğinin kaldırılması üzerine maaşı yeni işinde 200 kuruşa düşmüş, daha sonra 200 kuruş zamlı tekrar 400 kuruş olmuştur. Mehmet Emin Efendi'nin vekaleten aldığı maaş *Tenkîhât-ı Umûmiye* (memur maaşlarında yapılan indirim) ile kesilerek bir süre göreve mülahazetle devam etmiştir. Aynı gerekçe ile de Mehmet Şemseddin Efendi'nin (7) 19 Nisan 1880 tarihinde 200 kuruş olan maaşı 166 kuruşa indirilmiştir.

Sicil-i Ahval Defterlerinde memurların aldıkları cezalar, haklarında yapılan soruşturmalar ve mahkeme edilip edilmedikleri hakkında da bilgiler verilmektedir. Gerede doğumlu memurların geneli buldukları vazifeleri layıkı ile yerine getirir iken sadece Ahmet Selahaddin Efendi aldığı fazladan ikramiye ve sarhoş olarak işe gelmek suçundan bir süre görevden uzaklaştırılmış ancak yaklaşık bir yıl sonra tekrardan görevine geri döndürülmüştür.

4. Babası Geredeli Olan Devlet Memurları

Arşiv kayıtlarında Geredeli olarak taratıldığında Gerede doğumlu olmayıp babası Geredeli olarak ifade edilen 9 adet memur kaydı tespit edilmiştir. Babalarının Geredeli olması bu memurları da bu çalışmanın bir parçası olması gerektiği düşüncesi ile başka bir başlık altında değerlendirilmiştir.

Bu memurlar şunlardır: Ahmet Şevki Efendi (DH. SAİDd. 68/27); Hüseyin Hilmi Bey (DH. SAİDd. 3/174); Hafız Mustafa Efendi (DH. SAİDd. 12/253); Mehmet Salim Efendi (DH. SAİDd. 56/70); Mehmet Kâmil Efendi (DH. SAİDd. 94/225); Mustafa Rakım Efendi (DH. SAİDd. 118/28); Halil İbrahim Bey (DH. SAİDd. 109/31); Abdullah Efendi (DH. SAİDd. 70/112); Hafız Mehmet Tevfik Efendi (DH. SAİDd. 144/79).

Memurların doğum tarihleri, doğum yerleri, baba adları ile baba meslekleri aşağıda tablo 5'te verilmiştir.

Tablo5: Babası Geredeli olan memurların genel bilgisi

Sıra No	Memurun Adı	Doğum Tarihi Hicri/Miladi	Doğum Yeri	Baba Adı	Baba Mesleği
1	Ahmet Şevki Efendi	1266 / 1850	Dersaadet	Şerif Ağazade Süleyman Efendi	Sahaf
2	Hüseyin Hilmi Bey	1272 / 1856	Dersaadet	Hüseyin Ağa	Doğramacılar Kethüdası
3	Hafız Mustafa Efendi	14 Recep 1274 /28 Şubat1858	Dersaadet	Hüseyin Efendi	Halvetiye Tarikatı Meşâyihî
4	Mehmet Salim Efendi	1278 / 1858	Dersaadet	İbrahim Nuri Efendi	Tahriri emlak memuru
5	Mehmet Kâmil Efendi	12 Şaban 1280/22 Ocak 1864	Dersaadet	Ömer Ağa	Tacir
6	Mustafa Rakım Efendi	1283 /1866	Dersaadet	Mustafa Ağa	Debbağhane-i Amire'de tıraşçı kalfası
7	Halil İbrahim Bey	3 Rebiulevvel 1293/29 Mart 1876	Dersaadet	Emirzade Hacı Ali Efendi	Duhan Fabrikası fabrikatörlerinden
8	Abdullah Efendi	1297 / 1880	Eğirdir	Emrullah Efendi	Asker-i şahane mülazımlarından

Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Gerede Doğumlu Devlet Memurları

9	Hafız Mehmet Tevfik Efendi	1300 / 1883	Dersaadet	Halil Ağa	Duhan tüccarı
---	-------------------------------	-------------	-----------	-----------	---------------

Memurlardan Abdullah Efendi Eğirdir doğumlu iken diğerleri Dersaadet doğumludur. Memurların baba meslekleri dikkat çekicidir. Fabrikatör, tüccari tacir ve sahaf gibi zengin ve prestijli meslek sahibidirler. Bu mesleklere göre Gerede doğumlu memurlara göre varlıklı aile çocukları oldukları anlaşılmaktadır. Memurlardan Hafız Mustafa Efendi'nin babasının Halvetiye Tarikatı Şeyhi olması dikkat çeken diğer bir durumdur. Memurların doğum tarihleri kiminde sadece yıl olarak verilirken kiminde de tam tarih olarak verilmiştir. Ahmet Şevki Efendi 1850 yılı doğumu ile en eski doğumlu memur olurken, 1883 doğumlu Hafız Mehmet Tevfik Efendi de en geç doğumlu olmuştur. Memurların toplumsal statülerini gösteren lakaplarına bakıldığında Halil İbrahim ile Hüseyin Hilmi için "Bey" lakabı kullanılırken diğer 7 memur için "Efendi" lakabı kullanıldığı görülmektedir. Memurların babaların lakaplarında ise 4 "Ağa" ile 5 "Efendi" lakapları dikkat çekmektedir.

Babası Geredeli olan memurların okudukları okullar ve aldıkları dersler aşağıdaki tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Babası Geredeli memurların okul ve aldıkları eğitim durumları

Sıra	Memurun Adı	Aldığı Eğitim
1	Ahmet Şevki Efendi	Sıbyan mektebinde mukaddeme-i ulumu diniye, Valide Sultan Rüştüye mektebinde Enderun Hümayun mektebinde Arapça, Farsça okumuştur. Türkçe okuyazardır.
2	Hüseyin Hilmi Bey	Önce Üsküdar ve Kabataş Sıbyan Mekteplerinde mukaddeme-i ulum tahsil ettikten sonra Beşiktaş ve Üsküdar Rüştüye mekteplerinde Kavaid-i Osmani, Arapça sarf ve nahiv, mantık ve gülistan, coğrafya-yı umumi dembâde-i ulum-ı riyaziye ve resim tahsil etmiştir. Türkçe kitabet eder. 1869 senesinde 16 yaşında iken Telgraf mektebine girmiş ve telgraf fennini tahsil etmiştir.
3	Hafız Mustafa Efendi	Sıbyan mektebinde mukaddeme-i ulumu bitirerek Rüştüye mektebinde Arapça, Farsça, Coğrafya ve Fenn-i Hesap tahsil etmiştir. Türkçe okuyazardır.
4	Mehmet Salim Efendi	İbtidai mektepte ve rüştüye mektebinde mürettep olan dersleri görmüş ise de şهادetname almamıştır. Türkçe okuyazardır.
5	Mehmet Kâmil Efendi	Sıbyan mektebinde ardından medresede tedris etmiştir. Türkçe okuyazardır.
6	Mustafa Rakım Efendi	İbtida mektebinde ve Soğukçeşme Rüştüye-i Askeriye'sinde okumuştur. Türkçe okuyazardır.
7	Halil İbrahim Bey	İbtida mektebinde mukaddeme-i ulumu diniye talim etmiş, mekteb-i (...) mürettep dersler tedris etmiş ise de mektebin lağvı sebebiyle mektebi bitirememiştir. Türkçe okuyazardır.

8	Abdullah Efendi	Sıbyan mektebinde mukaddeme-i ulum ve Darüşşika'da mürettep dersler okumuş Arapça, Türkçe Fransızca okuyazardır.
9	Hafız Mehmet Tevfik Efendi	Aksaray Mahmudiye Mektebi ibtidası ve rüşdi sınıflarında mürettep dersleri tahsil ederek şهادetname almıştır. Türkçe okuyazardır.

Memurların hepsi Türkçe okuyazardır. Memurlardan Mustafa Efendi ile Mehmet Tevfik Efendi hafız olarak dikkat çekmektedir. Memurlar temel eğitim olan sıbyan mektebini bitirdikten sonra genel olarak rüştiyeyi de bitirmişlerdir. Mustafa Rakım Efendi diğerlerinden farklı olarak askeri rüştiyede okumuştur. Memurların bildikleri lisanlara göre Abdullah Efendi Arapça ve Fransızca okuyazar olarak diğerlerinden ayrılmaktadır.

Memurların meslekleri, görev yerleri ve ilk işe başladıklarında aldıkları maaş ile alabildikleri en yüksek maaş miktarları aşağıda tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Babası Geredeli olan memurların meslekleri, görev yerleri ve maaş durumları

Sıra No	Memurun Adı	Mesleği	Görev Yerleri	Aldığı maaş aralığı
1	Ahmet Şevki Efendi	Tahrirat memuru	Rumeli Mektupçu Kalemi / Şehremaneti Mektubi Kalemi / ile Birinci Daire-i Belediye Tahrirat kalemi	20 - 1.000 kuruş
2	Hüseyin Hilmi Bey	Telgrafhane muhabere memuru / Telgraf ve posta müfettişi	Üsküdar Telgrafhanesi / Dersaadet Telgrafhanesi / Mabeyn-i Hümayun Telgrafhanesi / Aydın Telgraf ve Posta teftişliği / Yanya vilayeti telgraf ve posta baş müdüriyeti	140 – 2.250 kuruş
3	Hafız Mustafa Efendi	Maliye Hazinesi tahsisat kalemi memuru / Umumi Masraflar Muhasebe memuru	İstanbul	35 – 940 kuruş

Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Gerede Doğumlu Devlet Memurları

4	Mehmet Salim Efendi	Tahrir-i Emlak Fırkası memuru, Duyunu Umumiye memuru	Edirne, Selanik, Trabzon, Bağdat, Hanekin, Siirt, Bursa, Mudanya, Bandırma	200 – 400 kuruş
5	Mehmet Kâmil Efendi	Duyunu Umumiye memuru	Bandırma, Mihaliç	150 – 200 kuruş
6	Mustafa Rakım Efendi	Debbağhane-i Amire Anbar Kitabet memuru	İstanbul	80 – 600 kuruş
7	Halil İbrahim Bey	Muhasebe memuru	İstanbul, Diyarbakır	150 – 1.000 kuruş
8	Abdullah Efendi	Tegraf ve Posta Muhaberat memuru	Beyoğlu, İzmir	400 – 550 kuruş
9	Hafız Mehmet Tevfik Efendi	Şehremaneti Hendesehane kalemi memuru	İstanbul	40 – 750 kuruş

Memurlar içinde sadece Hüseyin Hilmi Bey'e rütbe-i salise, rütbe-i saniye sınıf-ı sâlis ile dördüncü rütbeden bir adet mecidiye nişanı verilmiştir. Diğer memurlara verilen herhangi bir rütbe, nişan veya taltif bulunmamaktadır. Hüseyin Hilmi Efendi memurların içinde 2.250 kuruşla en yüksek maaş alan kişidir. Görev yerleri genel olarak İstanbul iken Duyunu Umumiye memuru olan Mehmet Salim Efendi ile muhabere memuru ve müfettiş olan Hüseyin Hilmi Bey İstanbul dışında birçok yerde görev yapmıştır. 9 memurdan iki tanesi Hüseyin Hilmi ile Halil İbrahim "Bey" olarak ifade edilirken diğerleri "efendi" ünvanları kullanılmıştır. Memurlar görevleri süresince herhangi bir adli kovuşturma gibi olumsuz durumlarla karşılaşmamışlardır. Aldıkları maaşlarda terfi durumuna göre artışlar olurken, zaman zaman maaşlarda yapılan indirimlerle de maaşları düşürülmüştür. Abdullah Efendi'nin kaydında 17 Kasım 1905 tarihinde öldüğü ifade edilmiştir.

Sonuç

Gerede doğumlu olarak Sicill-i Ahvâl Defterlerine kayıtlı 28 memur tespit edilmiş, bunlara ilave olarak babası Geredeli olarak tespit edilen 9 memur da Gerede doğumlu memurlardan ayrı olarak değerlendirilmiştir. Memurların baba mesleklerinin çoğu verilirken 12 memurun baba mesleği verilmemiştir. Baba meslekleri açısından değerlendirildiğinde memurların Gerede'nin ileri gelen zengin ailelerine mensup oldukları görülmüştür. Hafız İbrahim Efendi'nin babası rençber olarak diğerlerinden daha aşağı bir konumdadır. Babası memur olan çocukların da memur olduğu görülmektedir. Babası Geredeli olup İstanbul'da doğan memurların varlığı

ailelere mensup oldukları görülmektedir. Bunların içinde tüccar ve fabrikatörler bulunmaktadır.

Gerede doğumlu memurların genel olarak idadi ve sultani gibi yüksek dereceli mekteplerde okuma imkânı bulamadıklarından bürokraside üst düzeylere gelemedikleri görülmektedir. Memurların çoğu eğitimlerini Gerede’de alırken birkaçı da Gerede dışında eğitim almıştır. Memurların hepsi Türkçe okur yazar iken yabancı dil bilen Yakup Celaleddin Efendi ile Ahmet Raif Efendi Arapça ve Farsça’ya aşina iken Halil Cemaleddin Efendi Arapça ve Farsça’dan başka Fransızca, Mehmet Selahaddin Efendi ise Fransızca bilmektedir.

Memurların göreve başlama yaşları değişkenlik göstermektedir. Mehmet Emin Efendi memurlar içinde 12 yaşında işe en erken başlayan memurdur. Memur olma yaşı 16 ile 20 arasında değişirken 46 yaşında memur olan Hasan Fikri Efendi en geç işe başlayan memurdur. İşe başlama durumları da değişkenlik söz konusudur. Bazı memurlar stajyer olarak başlarken bazıları da kadrolu olarak işe başlamıştır. Memurların aldıkları maaşlarda görevine ve terfi durumuna bağlı olarak değişmiştir. Zaman zaman devlet içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılar memurların maaşlarından kesinti yapılması şeklinde memurlara olumsuz olarak yansımıştır.

Memurların içinde görevini kötüye kullanma suçlaması ile görevinden alınan bulunmamaktadır. Bu Geredeli memurların görevlerini suiistimal etmeyerek hakkı ile yaptıklarını göstermektedir. Memurlar buldukları görevlerde uzun süre kalmamışlar, değişik yerlere tayinleri çıkarılarak birkaç yerde veya farklı bir memuriyette görevlerde bulunmuşlardır. Osmanlı Devleti’nde önemli devlet adamları çıkaran Gerede son dönemlerde de çok sayıda memur çıkararak önemli bir yer olduğunu göstermiştir.

Kaynakça

AKYILDIZ, Ali. (1993), *Tanzimat Dönemi Osmanlı Merkez Teşkilatında Reform*, Eren Yayınları, İstanbul.

Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi. (2010), Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Başkanlığı (COA)

ÇETİN, Atilla. (2005), “Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Dosyaları Hakkında Bir Araştırma”, *Vakıflar Dergisi*, Sayı XXIX, Ankara, s. 87-95.

ÇETİN, Emrah. (2017), “Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Bartın Doğumlu Memurlar”, *Tarihin Peşinde*, Sayı 18, s. 89-116.

Dahiliye Nezareti Sicill-i Ahval Defterleri (DH. SAİD); 70/120

Dahiliye Nezareti Sicill-i Ahval Defterleri (DH. SAİDd); 3/174; 3/658; 5/108; 12/93; 12/253; 13/80; 36/202; 48/07; 56/70; 60/51; 61/30; 68/27; 70/112;

Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Gerede Doğumlu Devlet Memurları

82/95; 91/23; 94/225; 95/74; 109/31; 115/12; 115/185; 118/28; 125/08; 125/191; 126/111; 133/233; 138/03; 143/242; 143/479; 144/79; 148/32; 148/214; 149/180; 157/186; 158/128; 177/435; 177/231; 182/109; 185/228;

ERŞAHİN, Seyfettin. (2000), “Osmanlı Son Döneminde Gerede’de Eğitim Öğretim”, *Geçmişten Günümüze Gerede Sempozyumu*, Gerede Belediyesi Yayınları, Gerede, s. 75-80.

FİNDLEY, Carter. (2011), *Kalemiyeden Mülkiyeye Osmanlı Memurlarının Toplumsal Tarihi*, Çev: Gül Çağalı Güven, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

FİNDLEY, Carter. (2014), *Osmanlı İmparatorluğu’nda Bürokratik Reform Babiâli 1789-1922*, Çev: Ercan Ertürk, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

MERT, Talip. (2000), “Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Buna Dair Yayınlanan Nizamnameler -I”, *Arşiv Araştırmaları Dergisi*, S. 2, İstanbul, s. 97-111.

MERT, Talip. (2000), “Sicill-i Ahvâl Defterleri ve Buna Dair Yayınlanan Nizamnameler -II Osmanlı Devleti Sicill-i Ahval Dairesiyle Şubelerine Ait Yönetmelik”, *Arşiv Araştırmaları Dergisi*, S. 3, İstanbul, s. 41-52.

SARIYILDIZ, Gülden. (2004), *Sicill-i Ahvâl Komisyonu’nun Kuruluşu ve İşlevi (1879-1909)*, Der Yayınları, İstanbul.

SARIYILDIZ, Gülden. (2009), “Sicill-i Ahvâl Defterleri”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, C. 37, İstanbul, s. 134-136.

TURAL, Erkan. (2016), *Son Dönem Osmanlı Bürokrasisi II. Meşrutiyet Dönemi’nde Bürokratlar, İttihatçılar ve Parlamenterler*, İmge Yayınları, Ankara.

